

М. Мурашкін * (м. Дніпропетровськ)

СТАН НЕМРИ: КОНТЕКСТ РЕЛІГІЙНОГО, НЕРЕЛІГІЙНОГО І МІСТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Постановка проблеми зводиться до того, що розуміння стану НЕМРИ, як особливого стану людини, де змінене сприйняття часу і простору, стосується світоглядних орієнтирів. Аналіз останніх досліджень з приводу цієї проблеми передбачає можливість розглядання стану НЕМРИ в контексті форм суспільної свідомості [Джеймс В. Многообразие религиозного опыта. – С. 306; Ламонт К. Иллюзия бессмертия. – С. 250]. Від того формується і ціль статті - розглянути стан НЕМРИ в контексті релігійного, нерелігійного і містичного мислення.

Є стан НЕМРИ (АМРИ) коли смерть здається людині неможливою [Джеймс В. Многообразие религиозного опыта. – СПб., 1993. – С. 306]. Цей стан неможливості смерті як екстатичний спалах, здається, лежить по інший бік часу, лежить вище часу. При цьому людину охоплює відчуття нескінченності [Ламонт К. Иллюзия бессмертия. – М., 1984. – С. 250]. Вона - безсмертна. Коли людина перебуває в цьому стані, то смерть здається до смішного неможливою [Бекк Р. М. Космическое сознание. – М., 1995. – С. 273]. Але вона ж реально є. Усі живі істоти вмирають. Людина, як жива істота, теж безповоротньо йде з життя. Звідки ж тоді виникає цей стан НЕМРИ? Яка його природа? Перша й головна особливість цього стану, особливість, яка наштовхує нас на розгадку сутності даного явища, полягає в тому, що стан НЕМРИ приходить до людини сам. Його неможливо викликати ніякими медитативними вправами й молитвами, неможливо стимулювати, підстьобувати до прояву. Він з'являється в людині без видимих причин. У цьому стані смерть уявляється як неможливе. І коли маєш цей стан, то є можливість надалі мати безсмертя. Тобто з'являється можливість для людини знайти безсмертя хоча б з огляду на те, що цей стан входить до ряду творчих станів, зокрема таких як осяяння, натхнення, перетворення, просвітління, прозріння, пробудження, одухотворюючи людину. Ці стани можуть супроводжуватися почуттям безсмертя [Бекк Р. М. Космическое сознание. – М., 1995. – С. 103]. Тому й філософські терміни, зокрема такі як

* Мурашкін М.Г. – доктор філософських наук, кандидат біологічних наук, професор кафедри філософії Дніпропетровської державної фінансової академії.

трансцендентне, трансгресивне, трансперсональне, божественне, самодостатнє, містичне, абсолют, що відбивають вищеперераховані стани людини, є фактично синонімами, якщо врахувати, що вони супроводжуються станом НЕМРИ.

НЕМРИ подібний зі станом споглядання, коли ви концентровано дивитесь й одержуєте чудове світло навколо себе, одержуєте стан, коли у вас і сміх на устах, і сльози на очах. Але цей стан лише подібний до стану НЕМРИ. Лише подібний. Стан НЕМРИ приходить до людини сам, і від неї це не залежить. Якщо людина коли-небудь у житті знаходила стан НЕМРИ, то в неї є можливість мати безсмертя, як про це було сказано вище. Але це тільки можливість. Реальний світ разом з людиною як об'єктивна реальність змінюється. Те, що народилося й жило, вмирає, розчиняється в безмірності Космосу. Ця безмірність космосу як об'єктивна реальність побутує з небуття, з ніщо, коли не було світу як світла [Українська народна обрядова поезія. – К., 2006. – С. 7].

Споконвічно існує ніщо як відсутність вічності, нескінченності й будь-чого. Потім випадково виникає щось як протилежність ніщо. Виникає буття. Буття, або щось, виникає у надщільній точці, як надвисока температура на протилежність наднизькій температурі, ніщо як відсутність будь-якої щільності. Надщільна й надвисока температурна точка являє собою вибух і рух (зміну) на протилежність ніщо як незмінності, як ентропійному спокою, нерухомості. Із цього вибуху, протилежного спокою, і починається буття, тобто існування чогось – спочатку надтемпературної плазми, потім виникнення й існування елементарних частинок, квантів, долі атомів і молекул, які починають розширюватися в напрямку до ніщо. Від цього розширення виникає всесвіт, космос, галактики, зірки, планети, живе на планетах, людина з її богами, сучасна цивілізація Землі.

Виниклий й існуючий світ сприймається людиною насамперед безпосередньо. При регулярності сприйняття знижується сприйнятливість і навколишній світ стає звичним, не чудовим, не дивним. Але деякі предмети навколишнього світу можуть підвищувати сприйнятливість [Бердсли М. Эстетическая точка зрения // Американская философия искусства: основные тенденции XX века – антиэссенциализм, перцептуализм, институционализм. – Екатеринбург, 1997. – С. 178]. Стосовно цього особливо необхідно відзначити природні ландшафти, що умироутворюють людину. Від зіткнення з незвичайністю цих ландшафтів у людині спалахують з надзвичайною інтенсивністю кольори й форми, компенсуючи неконтрастність тих чи інших явищ природи.

Контрастні явища в природі викликають компенсаторні процеси в людині. Компенсації можуть відбуватися в самій психіці людини як перетрансформації. Так, у її зоровій сфері контрастність породжується уже сприйнятими яскравістю й кольором, або в емоційній сфері при афектах. У людини незрозуміло звідки, безпричинно, після глибокого суму раптово виникає прекрасний настрій. Він з'являється за тими самими

компенсаторними механізмами [Ясперс К. Общая психопатология – М., 1997. – С. 483]. Раптові контрастні зміни, що не мають видимих причин, змінюють у людини сприйняття навколишнього світу. Оточення здається людині дивним, що світиться своїми фарбами, іскриться поєднанням кольорів, ілюмінується своїми незвичайними формами. Це нагадує дивність світу, як Див у міфах праукраїнців.

Див означає дивний. Це постає тоді коли світ навколо людини стає дивним і людина переживає стан неможливості смерті. Смерть і творче вмирання – коли нічого дивного у світі немає. Дивність же світу навколо людини вказує на присутність у неї певного стану, коли світ здається новим, оновленим від застарілого, від застарілих традицій, застарілої культурної спадщини. Тому в праукраїнській культурі Див (або дивний) означає дикий [Иванов В. В., Топоров В. Н. Див // Мифы народов мира. – М., 1991. В 2 т. – Т. 1. – С. 377]. Див як ,дикий, означає, що людина перебуває в стані звільнення від усього наносного, застарілого, традиційно-культурного у стані новації, а не традиції. У цьому значенні дивний є божий [Там само]. Божий – це той, що має творчий стан, елементом якого є переживання неможливості смерті [Джеймс В. Многообразие религиозного опыта. – СПб., 1993. – С. 306]. Творчий стан, творча здатність як така є основним атрибутом Дива, або (Дьяуса), тобто Бога Ясного Неба [Элиаде М. Трактат по истории религии. – СПб., 2000. В 2 т. – Т. 1. – С. 145]. Однак цей божественний творчий стан являє собою певний вид творчих станів.

Див відрізняється своєю квазіпасивністю [Дюмезиль Ж. Верховне боги индоевропейцев. – М., 1986. – С. 155], тобто має властивість уявної пасивності, яка характерна для творчих станів певного виду. Саме в цих творчих станах людина має переживання неможливості смерті [Джеймс У. Многообразие религиозного опыта. – С. 306]. Уявна пасивність зовні така ж, як смерть, точніше, уявна смерть, тому що внутрішньо переживається стан, протилежний смерті за компенсаторними механізмами, стан неможливості смерті [Там само].

Про цей стан говорять всі священні писання. Біблія, Коран, Веди, Упанішади, Бхагавадгіта, Трипитака, Дао де цзин постають як одна єдина книга, книга священних писань. Моральні та інші розходження в цих книгах – це лише допоміжні засоби до збагнення Божественного стану неможливості смерті. Тому розходжень між цими книгами немає для тих, хто осяг Божественне. При цьому Бог постає як внутрішній стан людини. І Царство Боже всередині вас - вчить Біблія (Лк. 17:21). Воно має найменший стосунок до зовнішнього світу. Адже просвітління й перетворення душі відбувається тільки зсередини. Тоді який сенс думати про Бога як про щось зовнішнє стосовно нас [Пахомов С. В. Рамана Махарши // Религиоведение: Энциклопедический словарь. – М., 2006. – С. 846]. Бог не має відношення до об'єктивної реальності. Це - суб'єктивна реальність людини, технологія, спосіб збагнення Божественного, самодостатнього стану, стану неможливості смерті. Тому Бог, як творець неба й землі, тобто творець свідомого й

несвідомого (свідоме – небо, несвідоме – земля) у людині і їх упорядкування, являє собою уклад життя, спосіб життя. На шостий день за біблійним описом, наприклад, необхідний відпочинок, що веде людину до певного стану, коли ендорфіни й енкефаліни в людському організмі в максимумі.

У всіх священних писаннях моральне лише допоміжне, а мова в них йде насамперед про способи просвітління, пробудження, перетворення душі. Тому в усіх цих книгах немає встановлених догматів. Це все письмо символічне, тобто багатозначне, і підлягає воно нескінченним тлумаченням [Ренан Э. Жизнь Иисуса. – М., 1991. – С. 286]. Багатозначність тут для того, щоб змістити установки людини, шокувати її, привести до стану Божественного, стану неможливості смерті. А моральне лише допоміжне, підмога. Підстав щоку, щоб тебе вдарили, віддай останній одяг, коли з тобою судяться, полюби свого ворога. Тобто применши себе до ніщо, щоб не було в тобі й сліду особистості, тобто людини від цього світу, щоб бути як Христос, який говорив, що я не від цього світу, тобто не від світу свідомого, вибираючого, оцінюючого, особистісного, який щось потребує для себе, а від самодостатньо нерухомого, відсутнього, божественного у момент присутності стану НЕМРИ.

Тут ми бачимо практику крайнього применшення себе. Навіщо? Щоб спочатку максимально відчувати тривогу, страх, уяву, а відтак, і співчуття, анулюючи в собі серцеву черствість [К. Ясперс. Общая психопатология– С. 958], одержати в якійсь момент життя протилежність, компенсаторний стан свідомості, тобто стан Царства Божого, де немає тривоги, страху, а є стан божественного, самодостатнього. Тобто у людини, яка має максимально включену уяву, тривогу, страх, співчуття, милосердя, є шанс одержати стан компенсації, коли все це у високій мірі відсутнє, компенсуючи віддачу, зроблену при співчутті й милосерді, коли людина має стан НЕМРИ, стан Божественності, самодостатності, Царства Божого, позбавленого будь-якого уявного світу, коли людина позбавлена страху, тривоги, які так чи інакше пов'язані з уявою.

Уява – це добре, але уява й погано. Усі священні писання за своєю сутністю – це способи (технології) приборкання людської уяви. Для приборкання уяви необхідно не дозволяти їй малювати пережите [Шопенгауэр А. Афоризмы и максимы. – Ленинград, 1990. – С. 133]. Священні писання виробляють технології, які не дозволяють роздмухувати уяву. Але це лише один з способів наближення й осягнення Божественного, осягнення стану неможливості смерті. Зтикаючись зі смертю, розуміючи тимчасовість свого життя, людина бажає відчувати стан неможливості смерті, стан НЕМРИ, у сподіванні хоч якось мати життя після смерті, залишитися після того, як прийде її остання година. Людина хоче мати хоч якусь можливість щодо цього.

Хто має стан НЕМРИ, той знає безсмертя при житті, той живе заради життя. Без життя безсмертя не буде надалі, якщо навіть ми переживали стан

НЕМРИ. НЕМРИ – це, однак, лише можливість безсмертя. Проте бажання пережити цей стан, стан НЕМРИ, у людини завжди є.

Людина шукає НЕМРИ на шляхах релігійних, містичних, езотеричних, естетичних. Особливо важливий шлях естетичний, який надихає, одухотворює людину, дарує їй стан НЕМРИ. Тут і релігійне, і містичне, і езотеричне, і естетичне – одного порядку, синоніми. У філософії це виражено як трансцендентне, трансперсональне, трансгресивне, самодостатне, абсолютне. Таке багатство термінів спонукає нас спростити справу, повернутися до витоків, до першосутності людини, першосутності, від якої й іде надалі різноманіття та багатоликість, за яких можна бачити лише частковості.

Звертаючись до витоків, визначаючи сутність самої людини й основи її діяльності з перетворення навколишнього світу, діяльності, спрямованої на утвердження можливості її власного існування, ми завжди торкаємося станів самонедостатності людини, коли є потреба в навколишньому середовищі і в людях, і станів самодостатності, коли ці потреби занижені. Зосередимось на розумінні самодостатності. Стан НЕМРИ самодостатній. Самодостатність – це певний стан свідомості, коли людина відчуває в собі вищий ступінь свободи й незалежності через руйнування й розпад віджилих уявлень, помилкових та ілюзорних. Руйнування помилкового й ілюзорного в людині виставляє на передній план істинне. Самодостатність є результатом того, що в людині зруйновано неістинне шляхом потрясіння, протверезення, зруйновано все неособистісно-людське, неістинне в людині, все наносне. При цьому в людини наявний стан, коли вона не піддана зараженню нічим привабливим як зовні, так і зсередини, коли в людині припиняється й відсторонюється все уявне. У стані самодостатності в людини немає зайвих спонук, зникає односторонність тієї свідомої психіки, коли людина заціклюється на второваних доріжках.

У такому розумінні самодостатність являє собою компенсаторний процес у людині, коли для рівноваги в психіці проявляються якості особистості, які були приглушені. Однак у цьому стані в людині переважає споглядальне ставлення до життя, споглядальне, а не практичне. У результаті самодостатності як компенсаторного процесу аутентичне мислення й почуття відстороненості від зовнішнього світу змінюється синтонією як контактністю, гармонією з оточенням.

У творчому процесі особистості стан самодостатності як момент руйнування застарілих уявлень, які сковують людську волю й породжують залежність від помилкового й ілюзорного, передує стадії натхнення й осяяння як виникнення нових уявлень. Однак ці стадії не чітко розділені між собою. Тому в релігійно-містичній свідомості стан самодостатності поданий як перетворення й просвітління, як і одкровення.

Релігійний досвід необхідно розуміти як різку зміну стану самонедостатності на самодостатність. У релігійному досвіді віруючої людини можна виявити дві стадії осягнення Божественного. Перша являє

собою стан максимальної самонедостатності віруючого, коли він відчуває свою повну залежність від якоїсь зовнішньої надприродної сили. Друга стадія – це стан самодостатності, коли віруючий відчуває перетворення, просвітління й одкровення свого духу і свою незалежність від будь-чого, перетворюючись у саме божественне.

У релігійній культурі стан самодостатності яскраво описано в апофатичному богослов'ї, де Бог ніяк не визначний і не виражений, через те що в людини зруйновані будь-які уявлення про нього. У філософії релігії стан самодостатності – це трансцендентний, трансгресивний стан. Найвиразніше стан самодостатності людини описано в таких напрямках релігійного містицизму, як даосизм, суфізм, християнський та іудаїстський містицизм, брахманізм, буддизм. Зокрема, яскраво подана самодостатність у чань- і дзен-буддизмі, які шляхом парадоксів вражають своїх послідовників, а відтак вражають їх думки, погляди, уявлення, враження, очікування, руйнують їх, звільняючи стан самодостатності як незалежність від усього цього.

В українській релігійно-містичній культурі початок стану самодостатності виявляється насамперед там, де мова йде про праукраїнське божество Див. Саме слово «Див» означає те, чому треба дивуватися, те, що несподівано нове, незвичне, де задіяне дивне й виявляється помилка очікування, очікування, пов'язаного з уявним.

У праукраїнській, праарійській і взагалі в праіндоевропейській релігії й міфології самодостатність пов'язана з божеством ясного неба, тобто з божественністю світла. «Див», «Дев»- це коли навколишній світ стає дивним, а людина самодостатною, як цей навколишній світ, тобто незалежною від усього уявного.

Стан самодостатності як незалежності - природний для людини. Адже молоді роки людини пов'язані із залежністю від дорослих. І лише з часом, пройшовши через стан самодостатності, вона знаходить самотійність. І тут стан самодостатності поданий як суто спонтанний процес, пов'язаний з опіюдною системою організму (ендорфіни, енкефаліни, «медіатори щастя»). Тому не передбачається яке-небудь стимулювання ззовні – як хімічне, біологічне, так і психічне у вигляді медитації, молитви, мантри й т. ін. У протилежному випадку ми можемо мати лише стан, якимсь чином подібний із самодостатним.

Людина шукає той спосіб поведінки, через який є надія мати безсмертя, вічне життя. Ми всі в пошуках вічного життя й безсмертя для себе й для інших, в пошуках стану «неможливості смерті». Тому, хто відчув стан неможливості смерті, відкривається дорога до вічного життя, до безсмертя. Але відкривається лише можливість. Хто не відчув цей стан, тому замовлене знаходження безсмертя. Але й у того, хто відчув цей стан, немає ніяких гарантій знайти реальне безсмертя.

Шанс знайти безсмертя з'являється, якщо людина пережила стан Божественності, тому що він абсолютно неповторний. Ця неповторність також стосується інших людей через участь у їхньому житті, через творчість

особистості. Інші люди – це невід’ємна об’єктивність. Тобто в суб’єктивний світ людини обов’язково проникає об’єктивність. Отже, навіть після переживання стану безсмертя (амри) у людини з’являється можливість дійсно мати безсмертя.

Також це залежить від життя й смерті інших людей. Інші люди – це вже об’єктивність. Ця об’єктивність дає такий хід думок: «Я залишуся жити вічно, якщо будуть жити люди. Люди будуть жити вічно, якщо будуть справлятися з катастрофами». Це - об’єктивність.

Але водночас існує й суб’єктивна сторона цього питання. Суб’єктивне – це особливий стан людини при її другому народженні. Необхідно відзначити насамперед, що друге народження й знаходження стану божественності, стану Бога вказує на те, що в людини є шанс залишитися безсмертною. Але в людини є шанс на безсмертя, якщо в людства є шанс не зникнути. А це - вже об’єктивність. Тобто суб’єктивне знову повертається до об’єктивності. Максимальна об’єктивність у наукових знаннях. **Священні ж Писання – це не наукові знання, це технології одержання особливих станів людини, станів суб’єктивного характеру, таких як самодостатність, трансцендентність, трансперсональність, трансгресивність, містичність, божественність стан «неможливості смерті», які в даному випадку розуміються як синоніми, коли як обов’язковий компонент, присутній стан «неможливості смерті» й самодостатності.**

Наукові знання відбивають об’єктивну картину світу. Мета ж Священного Писання – одухотворювати людину. Приклад Священного Писання – Біблія. Біблію часто розуміють хибно. Її розуміють дослівно. Розуміють всі так, як там написано. Тобто не розуміють. І замість того, щоб осягати божественне, починається боротьба з науковими ідеями. При цьому виникає питання: чи тим займається людина? Замість того, щоб припускати, передбачати й щось робити, знаючи, що через п’ять мільярдів років Сонце потухне, але вже через мільярд років, а ймовірно, й раніше життя, на Землі стане неможливим а тому необхідна солідарність у вирішенні загальних проблем Так ось, замість цього йде боротьба за утвердження ілюзій і відторгнення себе від осягання божественності, Бога, відторгнення шляхів осягнення стану неможливості смерті, стану безсмертя.

Стан безсмертності, безсмертя, божественності, самодостатності – це коли розумієш, що такий стан не може вмерти, зникнути назавжди, тому що він, цей стан, «все це і є». Цей стан як неповторність залишиться у твоїй поведінці, а відтак, і в людях, які переймуть риси цієї поведінки. Тобто, є стан, коли людина переконується, що все ж не вмирає, не може просто так зникнути назавжди. Це стан безсмертя. Інакше кажучи, є певний стан, коли смерть постає як неможливість. Там (у цьому стані) немає смерті. Там смерть уявляється як неможливе. Це звичайно досить страшно. Це - неймовірні переживання. Вони залишають слід на все життя. Але вони прекрасні.

Можна констатувати, що є стан «неможливості смерті». Якщо ми знайшли цей стан, то є можливість знайти безсмертя. У людини з'являється шанс. Але можна і не знайти вічне життя, безсмертя. Мова йде лише про шанс. Так. Є стани людини, при яких відчувається неможливість смерті, повна відсутність страху смерті. Але це компенсаторні реакції на смерть. Ця компенсація проходить на неусвідомленому рівні. Їй не навчаються. Ісуса Христа дорікають, що він ніде не вчився. На те Ісус Христос відповідає, що навчання його не від нього. Моцарт теж говорить, що музика його не від нього. У стані натхнення музика приходила до Моцарта «нізвідки», зі сфери несвідомого. Натхненню не навчаються, але самій музиці вчаться. Ісус Христос говорить, що «навчання моє не від мене», «Я не від цього світу». Тобто не від світу свідомої сфери, а відтак, від несвідомої.

Людина, яка ніколи не читала священних писань, може переживати у своєму житті стани, при яких смерть здається неможливою. Вона навіть не знає, що зміст цих священних писань – саме ці стани. Але, ніколи не читаючи священних писань, людина може ходити в церкву, купувати й ставити свічки, виконувати обряди, тому що це робили її батьки й говорили, що так заведено. Традиція передається. Людина може окремо від церкви переживати стани, коли «смерть неможлива». Але вона може цей стан «неможливості смерті» побачити й зрозуміти як божественний стан, пов'язавши його із церквою. Щоб достовірно переконатися у зв'язку цього стану й літургії, необхідно познайомитися зі Священним писанням.

Як секс призначений для дорослих, так і такі книги, як Священні писання призначені для дорослих, тому що стан, де відчувається смерть як неможливе, тобто божественний стан, повинен бути пережитий людиною окремо від книг, у яких описується цей стан. Священні книги лише натяк. Вони – плід культури. Але стан «неможливості смерті» – це відторгнення несправжнього, у тому числі несправжнього в культурі, у моралі. Священне писання не говорить про мораль. Мораль допоміжна. У християнстві мораль підспудна. Мораль – це коли є певне розуміння світу. У християнстві ж без будь якого розуміння присутнє применшення себе в ніщо, щоб знайти стан божественності. Мораль вимагає регулювання крайностей. Християнство ж йде в крайність до кінця: ударили по щоці, підстав іншу, судяться з тобою за щось, віддай останнє, полюби ворога. Тобто - применши себе в ніщо. Це - технологія містичного осягнення божественного, стану божественного, але не мораль. У моралі є вибір конкретних життєвих ситуацій, а тут крайність, що применшує людину в ніщо. Це - технологія знаходження божественного, де є відчуття відсутності смерті. Релігія – це страшно, але це й прекрасно. Релігія й містика – це справа дорослих, а дітям в них робити нічого.

Милосердя, доброта, поступливість, готовність останній одяг зняти для іншого – це не мораль. Це - містична практика християнства з метою стоншити й зробити чутливими свої почуття, щоб одержати ефект компенсації у вигляді переживання стану Божественності. Адже мораль – це вибір. Це - милосердя в одних життєвих ситуаціях і не такий порив до цього в

інших, залежно від позиції. Якщо ж одне суцільне милосердя, то це певна практика без вибору з метою одержати певний ефект.

У релігії мораль – це лише допоміжний засіб, це лише підспудне. Таких засобів у релігії багато. Це - й ідеологічна спрямованість, і естетичне. Хоча естетичне, якщо це стосується вищих, особливих станів свідомості, які важко виразити, можна розуміти як містичне. Але в релігії головне й основне – це збагнення божественного, знаходження стану, у якому переживається «неможливість смерті».

«Люби ворогів своїх», «якщо вдарили тебе по одній щоці, то підстав іншу», «якщо з тобою судяться, щось від тебе вимагають, то віддай і останній одяг». Це - фрази, що шокують, вибивання ґрунту з-під ніг, технологія просвітління, перетворення, знаходження стану неможливості смерті, тобто безсмертя. Такі фрази, що применшують людину в ніщо, подібні з коанами дзен-буддизму. Дослівне прийняття за керівництво в житті таких фраз неможливе. Наприклад, якщо ти любиш ворога, то він уже тобі не ворог, а друг. Правда, такий друг, який, приміром, відрубує тобі руки, виколує очі, отрує тебе. Християнство – це техніка применшення. Ефект применшення й страх, що його супроводжує, страх смерті, щоб не применшити себе дійсно до самої смерті, є ефект компенсації, коли людина знаходить Божественне, тобто стан неможливості смерті, безсмертя.

Будучи переконаним у правильності подібного ходу думок, уже можна мати своїх прихильників, а відтак і секту. Секта може виникати й без гіпнотичного впливу лідера, без технології зомбування. Лідерові досить бути в чомусь абсолютно переконаним. Ти в чомусь переконаний і своєю переконаністю збираєш людей навколо себе, людей, які розділяють твої переконання. Ти відчув стан НЕМРИ. У цьому випадку переконаність починається з того достовірно-документального факту, що є певний стан, коли смерть з'являється як неможливе.

Отже стан НЕМРИ – це компенсація на появу страху смерті, який приходить до людини з виникненням в неї самосвідомості. Самосвідомість у людини починає формуватися з 15 років і супроводжується усвідомленням смерті. В зв'язку з тим, що стан НЕМРИ пов'язаний з самосвідомістю людини, актуальним стає розгляд цього стану з точки зору наукового і ненаукового світоглядів.